

Фінансовий механізм державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки в Україні

Віталій В. Логоша ¹*

¹ Юристконсульт (Україна). Канд. юрид. наук.

* Автор-кореспондент, e-mail: 1Logosha1@gmail.com

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

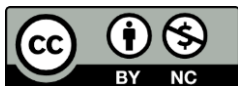
Дослідницька

DOI:

[10.70651/3041-248X/2025.9.05](https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.9.05)

Авторське право

© 2025 автора

Цей твір
ліцензовано на
умовах Ліцензії
Creative Commons
«Із Зазначенням
Авторства –
Некомерційна 4.0
Міжнародна»
(CC BY-NC 4.0).

Стаття присвячена розкриттю фінансового механізму державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки в Україні. Оновлення енергетичної системи України вважається найважливішим завданням для забезпечення розвитку енергетики з урахуванням екологічних та соціальних аспектів. Чимало енергетичних об'єктів в Україні є досить зношеними та суперечать вимогам енергоефективності та екологічної безпеки. Проте процес модернізації даної сфери наражається на чимало фінансових проблем, що значно загальмовує введення потрібних змін. Беручи до уваги світові тренди переходу до джерел енергії, які є безпечними для довкілля, потреба у комплексній модернізації вітчизняної енергетичної сфери набуває ще більшої актуальності. Енергетична безпека виступає основним елементом національної безпеки будь-якої держави. Наша держава має доволі малу питому вагу відновних джерел енергії та недостатній обсяг державних інвестицій в енергетичний сектор. Це підтверджує потребу у збільшенні державного фінансування для оновлення енергетичної системи. Прямі інвестиції в Україну також помітно відстають від показників інших країн, що обумовлює необхідність у створенні сприятливих передумов для залучення інвестицій. Рівень енергоефективності в нашій державі дотепер залишається доволі низьким. Це підтверджує потребу у впровадженні більш енергоефективних технологій. Мета статті – розкриття фінансового механізму державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки в Україні. Визначено, що фінансовий механізм державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки відіграє важливу роль у процесі забезпечення стабільного розвитку країни. Україна володіє чималим потенціалом для покращання своїх індикаторів в даній сфері, однак це потребує зростання інвестицій, розвиток відновлюваної енергетики, покращення енергоефективності та формування стратегічних запасів енергоресурсів. Встановлено, що фінансовий механізм державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки відіграє важливу роль у забезпеченні стабільного розвитку нашої країни. Фінансовий механізм державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки України здійснюється здебільшого через державний бюджет (є головним осередком фінансування для державних органів та програм, покликаних забезпечити енергетичну безпеку країни), а також може передбачати міжнародні фінансові ресурси та кредити (можуть залучатися для виконання грандіозних проектів з енергоефективності та оновлення та відновлення об'єктів енергетичної інфраструктури), інвестиції та інші джерела (виділяються на виконання заходів в сфері енергозбереження та енергоефективності), передбачені законом.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

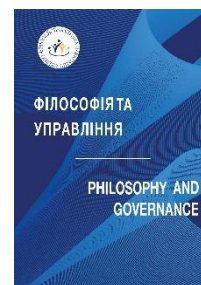
енергетична сфера, енергоресурси, енергетична безпека, державне управління, фінансовий механізм.

e-ISSN 3041-248X

Philosophy and Governance

<https://www.eu-scientists.com/index.php/fag>

Financial Mechanism of Public Administration in the Field of Ensuring Energy Security in Ukraine

Vitalii Lohosha ¹ *

¹ Legal Advisor (Ukraine). PhD in Law.

* Corresponding Author, e-mail: 1Logosha1@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3041-248X/2025.9.05](https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.9.05)

Copyright © 2025
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution—NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The article is devoted to the disclosure of the financial mechanism of state management in the field of ensuring energy security in Ukraine. The modernization of the energy system of Ukraine is considered the most important task for ensuring the development of the energy sector, taking into account environmental and social aspects. Many energy facilities in Ukraine are quite worn out and do not meet the requirements of energy efficiency and environmental safety. However, the process of modernization of this sphere is faced with many financial problems, which significantly slow down the introduction of the necessary changes. Taking into account the global trends of transition to energy sources that are safe for the environment, the need for comprehensive modernization of the domestic energy sector becomes even more urgent. Energy security is a basic element of the national security of any state. Our state has a rather small share of renewable energy sources and an insufficient amount of state investment in the energy sector. This confirms the need to increase state funding for the modernization of the energy system. Direct investments in Ukraine also lag significantly behind the indicators of other countries, which necessitates the creation of favourable conditions for attracting investments. The level of energy efficiency in our country remains quite low. This confirms the need to introduce more energy-efficient technologies. The purpose of the article is to reveal the financial mechanism of state management in the field of ensuring energy security in Ukraine. It is determined that the financial mechanism of state management in the field of ensuring energy security plays an important role in the process of ensuring the stable development of the country. Ukraine has considerable potential to improve its indicators in this area; however, this requires increased investment, the development of renewable energy, improving energy efficiency, and the formation of strategic reserves of energy resources. It is established that the financial mechanism of state management in the field of ensuring energy security plays an important role in ensuring the stable development of our country. The financial mechanism of state management in the field of ensuring the energy security of Ukraine is carried out mainly through the state budget (it is the main source of financing for state bodies and programs designed to ensure the energy security of the country), and may also provide for international financial resources and loans (can be attracted to implement grandiose energy efficiency projects and renovation and restoration of energy infrastructure facilities), investments and other sources (allocated for the implementation of measures in the field of energy conservation and energy efficiency), provided for by law.

KEYWORDS

energy sector, energy resources, energy security, state management, financial mechanism.

1. Вступ

Міжнародне співтовариство обрала шлях досягнення цілей сталого розвитку у період глобальної нестабільності та глобального потепління, вибравши напрям відновлення природних ресурсів. Укладання французького договору «Green Deal» заклало фундамент для розробка плану дій з пошуку та реалізації інвестиційної діяльності, заходів та засобів, спрямованих на досягнення поставлених задач. У контексті зближення України з Європейським Союзом та статусу країни, яка володіє суттєвим ресурсним потенціалом, активного розвитку набули процеси створення та введення технологій альтернативної енергетики. На даний час актуальною проблемою став пошук джерел фінансування її подальших змін на основі практики головних всесвітніх засобів фінансування.

Однак, повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави негативно позначилося на динаміці індикаторів реалізації запланованих проектів, критично мінімізувавши джерела фінансових активів. За такої ситуації оперативні та невиважені рішення в контексті забезпечення енергії суттєво загрожують реалізації заходів в сфері протидії кліматичним змінам. Все вище наведене обумовлює потребу у розробці та реалізації заходів та засобів фінансування забезпечення енергетичної безпеки в Україні з метою перешкодження розривам у досягненні цілей сталого розвитку при існуючому геополітичному конфлікті.

2. Огляд літературних джерел

Проблематику державного управління фінансуванням енергетичної безпеки досліджувало чимало науковців. Зокрема, Я. Лукашевич, І. Мельніков, Л. Михайлова, А. Полухін, О. Постельжук, І. Семенишина, О. Якимчук [5; 10] досліджували значення вкладення фінансових ресурсів у розвиток енергетичної безпеки як у теперішній час, так і у повоєнному періоді. В. Горин [4], І. Мазур [8] та А. Печенюк [15] проаналізували сучасний стан фінансового забезпечення енергетичної безпеки в Україні, що дало можливість чітко окреслити основні проблемні місця в даній сфері. А. Лучаківський та М. Паласевич [13] досліджували фінансові механізми у сфері забезпечення енергетичної безпеки на основі зарубіжного досвіду. Натомість серед зарубіжних науковців, які досліджували дану проблематику варто виокремити Е. Ага, Т. Адеподжу, Е. Алола, А. Ачіампонг, Дж. Ашраф, М. Барановський, А. Джавед, Р. Джайсвал, З. Дубський, Ч. Ейісі, К. Есоньє, Ч. Есоньє, Л. Йонг, Д. Каммен, М. Картал, Е. Опоку, Ф. Нгуєн, Х. Нгуєн, Ч. Нджеманзе, У. Пата, М. Парашар, Л. Тихі, С. Уме, Л. Хаар, П. Ябковський [1–3; 6; 7; 11; 12; 14; 16] та інші. Таким чином, наведені науковці всебічно досліджують проблеми у сфері фінансування забезпечення енергетичної безпеки, що сприяє ґрунтовно оцінити стан та перспективні напрями розвитку даної галузі.

3. Постановка завдання

Мета статті – розкриття фінансового механізму державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки в Україні.

4. Методи та матеріали

У процесі написання даної статті були використані такі методи: аналізу та синтезу, узагальнення, системний метод, логічний, діалектичний, метод узагальнення.

5. Результати та обговорення

Енергетична безпека вважається найважливішою складовою національної безпеки будь-якої країни. Для нашої держави дане питання набуває виняткової актуальності, що пов'язано із її географічним та політичним становищем та залежністю від імпорту енергоресурсів. Протягом останніх років Україна докладає чимало зусиль для здійснення заходів для розвитку енергетичної автономії та безпеки. Це охоплює не лише залучення різноманітних енергетичних ресурсів для забезпечення стабільності та безпеки енергосистеми, але й інвестиції у розвиток власного енергетичного потенціалу.

Українською владою активно залучаються фінансові ресурси для розвитку енергетики. Основними напрямками державних інвестицій є «будівництво й модернізація газових та нафтогазових сховищ (для збільшення обсягів зберігання стратегічних запасів), реконструкція електромереж (знижує ризики аварій та покращує стабільність енергопостачання), фінансування програм енергоефективності (охоплює надання грантів та пільгових кредитів на модернізацію будівель, встановлення енергоефективного обладнання). Приватний сектор також відіграє важливу роль у розвитку енергетичної безпеки України. Основні напрями приватних інвестицій спрямовують на розвиток відновлюваних джерел енергії (будівництво вітрових, сонячних та біоенергетичних станцій), інвестиції у видобуток та переробку нафти та газу (приватні компанії активно беруть участь у розробці нових родовищ), впровадження енергоефективних технологій (модернізація промислових об'єктів та житлового фонду). Україна також отримує значну фінансову допомогу від міжнародних організацій та партнерів. Переважно, це кредити й гранти від Міжнародного валютного фонду, що допомагає підтримувати стабільність економіки й фінансувати проекти в енергетичній сфері навіть зараз, у період воєнного стану. Україна отримує фінансування від Європейського банку реконструкції та розвитку, що включає підтримку проектів з відновлюваної енергетики й енергоефективності, отримує значні обсяги технічної допомоги від урядів розвинених країн, що включає надання експертів, обладнання та технологій» [5].

Найважливішою проблем сьогодення вважається брак державного фінансування. Недостатність бюджетних фондів не дають можливості повністю реалізовувати грандіозні модернізаційні проекти, що потребує залучення додаткових ресурсів. В той же час доступність міжнародних кредитів та інвестицій є дещо ускладненою через повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави, економічну дестабілізацію, загрози політичного характеру та труднощі з реалізацією умов надання фінансових послуг міжнародними організаціями. Це, в свою чергу, пригальмовує інтеграційні намагання України в міжнародну енергетичну мережу та впровадження новітніх енергетичних технологій.

Значною перешкодою для фінансування оновлення енергетичної мережі є низький рівень привабливості енергетичної сфери для приватних інвесторів. Брак ефективної тарифної політики, нечіткість регуляторних вимог та проблеми, пов'язані із забезпеченням захисту вкладених ресурсів зменшують привабливість інвестиції в енергетичний сектор. Водночас, тривале непрозоре управління ресурсами та брак ефективних засобів стимулювання зумовлює ситуацію, коли майбутні інвестори шукають нові сфери для інвестування.

Енергетичний сектор держави є найважливішою галуззю, яка сприяє роботі новітньої економіки, а в сучасних умовах – визначає рівень екологічної та економічної безпеки держави в цілому, надаючи другорядність проблемам протидії кліматичним змінам та декарбонізації доквілля. Беручи до уваги значний рівень морально-фізичного зносу основних виробничих фондів промисловості при значних ушкодженнях та фактичному руйнуванню стратегічно важливих енергетичних об'єктів в Україні, найважливішим завданням в сфері забезпечення енергетичної безпеки стає «інтенсивний пошук нових інвестиційних рішень, зокрема у галузі відновлюваної енергетики (на основі сонця, вітру, геотермальної, біогазової та інших видів енергії) на засадах забезпечення екологічних вимог та суспільно-економічних потреб в енергії» [9].

Впровадження воєнного стану в нашій державі ставить складні завдання для енергетичної безпеки країни. Проте, він також забезпечує перспективу для здійснення цілої низки реформ у енергетичній системі та підвищення її стійкості. Виконання вище наведених перспективних напрямків сприятиме зміцненню енергетичної незалежності держави, зменшенню залежності від імпорту енергетичних ресурсів та підвищенню енергоефективності. Погоджуємося з думкою науковців, «порівняння з іншими країнами показує, що Україна має багато напрямів для розвитку та покращання своєї енергетичної стратегії» [5].

Варто зазначити, що в Україні зростає фінансова активність в розвитку відновлюваної енергетики використовуючи кошти банківських установ. Наприклад, «АТ «Ощадбанк» у співпраці з міжнародними фінансовими інституціями реалізував програму «Енергоефективність у житлово-комунальному секторі України». А саме з 2015 року, банк запустив програми пільгового кредитування об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ) з метою підвищення їх енергоефективності. ТА «Укресімбанк» спільно з Європейського банку реконструкції та розвитку реалізували програму підтримки бізнесу, спрямовану на

стимулювання реалізації інвестиційних проектів у сфері енергетики, підтримки використання відновлюваної енергії та сценаріїв підвищення енергоефективності. Проекти, пов'язані з підвищенням енергоефективності та посиленням потенціалу відновлених джерел енергетики, були реалізовані Райффайзен Банком Аваль, що дозволило розширити спектр послуг для поточних та потенційних клієнтів банку та приєднатися до міжнародної програми UKEEP. Наприкінці 2020 року Укргазбанк та Організація промислового розвитку ООН (ЮНІДО) розробили програму беззаставних кредитів зі зниженою відсотковою ставкою в рамках Фонду гарантування кредитів, яка дозволить підприємцям економити енергоресурси до 25 %» [10].

В цілому, 2021 рік вважається зразковим у обґрунтованості розвитку відновлюваних джерел енергії, коли перший раз в історії збільшено понад норму обсяг виробництва в порівнянні з теплоелектростанціями. Подібні події встановили логічну послідовність у скороченні фактичного обсягу викидів вуглекислого газу, збереженню значних обсягів вугілля та природного газу, що посилює важливість ефективності відновлюваних джерел енергії у державі в цілому. Вітчизняна енергетична сфера на сьогоднішній день стимулює розвиток виробництва відновлюваної енергії в межах «зеленого» тарифу. Однак, даний механізм вказує на певні проблеми, пов'язані з тарифним заохоченням домашніх господарств виробляти енергію на продаж до енергетичної мережі, а не безперервний технологічний розвиток, що визначає появу зловживань стосовно зростання потужності енергооб'єктів.

Повномасштабна російська агресія по відношенню до нашої держави загальмувала розвиток даної сфери, зменшивши перспективи нарощення потужності. В цілому, відновлювані джерела електроенергії стали першочерговими для руйнувань зі сторони країни-агресора, що зумовило катастрофічне скорочення виробництва енергії на значній частині України. Протягом останніх трьох років війни фінансова криза значно поглибилася в енергетичному секторі, що обумовило скорочення обсягів виробництва енергії та зменшення швидкості відновлення втрачених потужностей. Зменшення обсягів фінансування енергетичних компаній протягом даного періоду відбулося здебільшого через скорочення обсягів грошових надходжень, боргове навантаження, геополітичну нестабільність, а передусім – масштабне руйнування енергетичної інфраструктури. Через це виникає необхідність у імплементації у вітчизняні умови ефективних механізмів фінансування, капіталовкладень в бізнес та їх проектів в енергетичній сфері.

Зауважимо, що державне фінансування енергетики сприяє трансформації національної економіки, проте дана сфера гостро вимагає розширення інструментів для інвестування. Так, «генезис ринку енергетичних проектів відзначається еволюційними складовими трансформації фінансових інструментів, а також зміни правил гри. Такі традиційні методи фінансування даного сегменту енергетики, як: самофінансування, бюджетне фінансування, банківське кредитування, лізинг, вже не забезпечують очікуваних результатів за низкою причин та вимагають застосування специфічних фінансових механізмів та інструментарію» [9].

З метою розв'язання проблем, пов'язаних з фінансовим забезпечення державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки в Україні, потрібно розробити комплексні заходи, покликані покращити інвестиційний клімат в енергетичній галузі. Наприклад, важливу роль в даному процесі відіграє розвиток державно-приватного партнерства, що дасть можливість залучити додаткові ресурси для виконання проектів. Покращення відкритості регуляторних процесів, формування сприятливих передумов для інвесторів та захист державних прав на повернення капіталовкладень сприятиме значному розширенню можливостей залучення фінансування. Зміни тарифної політики також може забезпечити підвищення привабливості енергетичної галузі. Важливе значення у даному процесі має «удосконалення системи субсидій і підтримки виробників електроенергії, що використовують відновлювані джерела. Крім того, необхідно посилити контроль за використанням фінансових ресурсів, запроваджуючи сучасні цифрові технології, що забезпечать прозорість операцій та зменшать можливість нецільового витрачання коштів. Використання блокчейн-технологій у фінансовому моніторингу та автоматизація процесів управління енергетичними активами можуть суттєво підвищити ефективність фінансового менеджменту у галузі» [15].

Загалом існує чимало фінансових механізмів для стимулювання енергоефективності. В Україні серед таких механізмів виокремлюють «кредити на реалізацію заходів з енергоефективності та енергозбереження. Найбільшого розмаху отримала урядова програма «Теплі кредити», що давала можливість отримати відшкодування витрат на залучення й

погашення позик на проведення енергоефективних заходів в розмірі від 20 % до 70 % бюджету проекту (залежно від глибини енергомодернізації та економії споживання енергоресурсів). Подібні засади надання фінансової підтримки покладені в основу програми часткового відшкодування витрат ОСББ на заходи з енергозбереження «Енергодім». Проте, важливим бар'єром для перетворення цих програм у дієвий механізм вирішення проблеми енергомодернізації в Україні стала непослідовність позиції держави щодо спрямування бюджетних ресурсів на їх реалізацію. Невідповідність обсягів бюджетного фінансування заявленим за програмою, неритмічність їх виділення з бюджету ставили під сумнів можливість належного виконання учасниками програм своїх зобов'язань перед банківськими установами та знижували інтерес до них з боку населення. Більш того, з початком повномасштабної війни в Україні ці загальнодержавні програми призупинені, а їхнє фінансування зведене до мінімуму. На сьогодні у напрямку вирішення проблеми енергоефективності функціонує лише Програма розвитку муніципальної інфраструктури України, яка надає можливість органам місцевого самоврядування залучати на крупні інвестиційні проекти енергозбереження кошти Європейського інвестиційного банку» [4].

У всесвітньому масштабі світове співтовариство визначило глобальні інноваційно-інвестиційні перспективи розвитку енергетичної сфери – «проведення досліджень з виробництва чистої енергії та забезпечення її доступності та привабливості для кожного. Основою для визначення перспектив інноваційного розвитку енергетики України як кандидата на членство в Європейському Союзі є представлений у 2022 році Європейською Комісією план REPowerEU. Тому фінансування енергетичного ринку має базуватися на системі економічних механізмів енергетичної політики держави. Зазначений режим, який включає податкові, ціноутворюючі інструменти, правила інвестування, передбачає: перехід від фіскального до стимулюючого оподаткування в енергетиці; залучення інвестицій в енергетику на основі договорів розподілу енергоносіїв, внаслідок чого наводиться порядок у суміжних галузях промислового виробництва; ліквідація цінових дисбалансів на окремі види енергоресурсів, створення екологічної ренти на газ, яка перерозподіляється на користь інших галузей паливно-енергетичного комплексу у зв'язку зі зменшенням державного субсидування; зниження цін на енергоносії при забезпеченні необхідної самоокупності як основи розвитку важкої промисловості, що сприяє підтриманню необхідного паритету цін на енергію, промислову продукцію, споживчі товари та послуги з урахуванням попиту населення на розчинники; зростання попиту на «екологічні» інвестиції; необхідні значні обсяги фінансування; розширення частки боргового фінансування розвитку; пайове фінансування; застосування практичних фінансових механізмів державного стимулювання виробництва енергії з відновлюваних джерел; необхідність впровадження «зелених» інноваційних технологій та напрямки їх фінансування» [10].

Все вище наведене дає можливість зробити висновок, що вітчизняний енергетичний сектор вимагає стратегічної державної політики, яка базується на засобах державного регулювання енергетичної сфери, що вимагає удосконалення та введення певних механізмів та контролю за реалізацією державної енергетичної політики за рахунок чітких цілей та заходів регулювання. Найважливішими завданнями слід вважати забезпечення безперебійного постачання енергетичних ресурсів, активізація виробництва енергоресурсів, зростання енергоефективності, оновлення та автоматизація об'єктів енергетичної інфраструктури, що дасть можливість зміцнити енергетичну безпеку держави. Це можливо здійснити за рахунок формування ринкового середовища в енергетичному секторі, що вимагає реформування цінової політики та управління, розвитку конкуренції та залучення іноземного капіталу.

Фінансовими інституціями у сфері енергетичної безпеки виступають: «Державний фонд регіонального розвитку; Державний фонд енергозбереження; фінансові установи, які можуть створюватися Держінвестпроект під його керівництвом для фінансування програм національних проектів; Державний фонд фінансування молодіжного будівництва; комерційні банки, енергосервісні компанії, венчурні фонди, спільні інвестиційні установи, міжнародні фінансово-кредитні установи тощо. Форми фінансового забезпечення і стимулювання можна класифікувати в залежності від джерел та механізмів фінансування. Значна кількість проектів енергозберігаючих заходів фінансується за допомогою національних проектів, під які Держінвестпроект залучає кошти міжнародних організацій та донорів (ОБСЄ, НЕФКО, МБРР, ЄБРР тощо). Вказані кошти надаються фізичним особам через Державний фонд фінансування

молодіжного будівництва одночасно із виділенням бюджетних призначень у формі субсидій, дотацій через регіональні представництва Держінвестпроекту. В Україні використовується складна процедура підготовки і затвердження проектів, які реалізуються у сфері енергозбереження за рахунок коштів державного бюджету або часткового їх залучення для фінансування. У такому випадку вони потребують розгляду і затвердження Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України й Державним агентством з інвестицій та управління національними проектами, а у випадку «зелених інвестицій» (коли фінансування здійснюється за механізмами Кіотського протоколу) – Державним агентством екологічних інвестицій» [8].

Погоджуємося з думкою М. Паласевич та А. Лучаківського, що «для України важливо використовувати успішні приклади фінансових механізмів з інших країн, які вже активно впроваджують енергоефективні технології та проекти. Залучення міжнародного досвіду дозволить Україні швидше адаптуватися до сучасних вимог енергетичної безпеки та екологічної сталості. Ефективні фінансові механізми повинні включати широкий спектр інструментів, таких як гранти, субсидії, податкові пільги, зелені облігації та пільгові кредити. Це дозволить охопити різні аспекти та потреби енергоефективних проектів. Важливу роль відіграють організації, які реалізують фінансові механізми, такі як урядові агенції, банки, інвестиційні фонди та міжнародні фінансові інститути. Фінансові механізми, які включають зелені облігації та пільгові кредити, можуть залучати приватні інвестиції в енергоефективні проекти. Це сприятиме розвитку національної економіки та забезпеченню сталого розвитку. Державна підтримка є ключовим елементом у впровадженні фінансових механізмів, особливо через податкові пільги, гарантії та субсидії, що допоможе знизити ризики для банків і зробити зелені кредити більш доступними. Використання міжнародного досвіду та впровадження ефективних фінансових механізмів може значно покращити енергоефективність економіки України» [13].

Найбільш перспективним напрямом подолання труднощів у реалізації фінансового механізму державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки є створення спеціальних інвестиційних фондів, покликаних нагромаджувати кошти для оновлення та відновлення об'єктів енергетичної інфраструктури. Подібні фонди можна створити за участю держави, бізнесу та зарубіжних партнерів, що сприятиме забезпеченню стабільного фінансування стратегічних проектів. При цьому варто наголосити на важливості запровадження механізмів «зеленого» фінансування, що сприяють залученню додаткових ресурсів на «зелені» проекти в межах світових ініціатив в контексті сталого розвитку. Використання спеціальних фінансових механізмів, зокрема «зелених облігацій», дає можливість інвестувати додаткові кошти на розвиток відновлюваної енергетики та зростання енергоефективності.

В цілому, оновлення енергетичного сектору та забезпечення енергетичної безпеки в Україні вважається найважливішим завданням, що вимагає системного підходу та об'єднання зусиль усіх зацікавлених сторін. Подолати фінансові перешкоди можна при активному залученні інвестицій, внесенню змін у тарифну політику, підвищенню відкритості фінансових операцій та ефективному управлінню ресурсами. Виконання даних заходів дасть можливість не тільки оновити енергосистему держави, але й підвищити її енергетичну безпеку та економічну стабільність. Водночас, використання стратегічного підходу до фінансування забезпечення енергетичної безпеки дозволить інтегруватися Україні в Єдиний енергетичний ринок Європи, що в перспективному майбутньому принесе економічну користь та зменшити залежність від імпортних енергетичних ресурсів.

6. Висновки

Отже, беручи до уваги все вище наведене, можна дійти висновку, що фінансовий механізм державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки України здійснюється здебільшого через державний бюджет (є головним осередком фінансування для державних органів та програм, покликаних забезпечити енергетичну безпеку країни), а також може передбачати міжнародні фінансові ресурси та кредити (можуть залучатися для виконання грандіозних проектів з енергоефективності та оновлення та відновлення об'єктів енергетичної інфраструктури), інвестиції та інші джерела (виділяються на виконання заходів в сфері енергозбереження та енергоефективності), передбачені законом. Важливою інституцією, яка

несе відповідальність за виконання державної політики в даній сфері, вважається Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності).

Основними напрямками фінансування державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки України є:

1. Розвиток та оновлення та відновлення об'єктів енергетичної інфраструктури (інвестиції в оновлення та відновлення генеруючих потужностей, мереж, а також розвиток відновлюваної енергетики).

2. Сприяння заходам з енергозбереження та енергоефективності (фінансування програм, покликаних стимулювати запровадження енергоефективних технологій).

3. Введення альтернативних видів палива (сприяння проектам з використання біоенергетики, власного виробництва природного газу тощо).

4. Моніторинг та контроль (фінансування роботи державних інституцій, зокрема Держенергоефективності, для моніторингу використання енергетичних ресурсів та контролю за додержанням норм енергоефективності).

Фінансовий механізм державного управління у сфері забезпечення енергетичної безпеки відіграє важливу роль у забезпеченні стабільного розвитку нашої країни. Попри великі здобутки, перед Україною ще постають значні проблеми. На нашу думку, з метою подальшого розвитку потрібно продовжувати залучати інвестиції передусім у відновлювану енергетику, збільшувати енергоефективність та залучати приватні капіталовкладення. Підтримка міжнародного співробітництва також відіграє важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки України у найближчій перспективі.

References

1. Baranowski, M., Jabkowski, P., & Kammen, D. M. (2025). From the Russian invasion of Ukraine to the battlefield of the future: The geopolitical fight for Ukraine's mineral wealth. *Energy Research & Social Science*, (123), 104043. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2025.104043>
2. Esonye, C., Esonye, C. O., Agha, E. O., Ume, C. S., Njemanze, C. V., Eyisi, C. E., & Adepoju, T. F. (2023). The 2022 Russia invasion on Ukraine: The biofuel energy security challenge on Ukraine and some related countries. *Heliyon*, (9), e21483. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e21483>
3. Haar, L., & Haar, L. N. (2019). A financial option perspective on energy security and strategic storage. *Energy Strategy Reviews*, (25), 100364. <https://doi.org/10.1016/j.esr.2019.100364>
4. Horyn, V. P. (2024). Finansovi determinanty enerhetychnoi bezpeky derzhavy v umovakh viiny [Financial determinants of the state's energy security in wartime]. In *Conference Proceedings Innovative Approaches to Technology and Economic Development*, June 27, 2024 (pp. 67–72). Svalyava. https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/52004/1/Tezy_Svaliava_2024.pdf (in Ukrainian)
5. Iakymchuk, O. F., & Postelzhuk, O. P. (2024). Analiz finansovykh vkladov u sferu enerhetychnoi bezpeky Ukrainy [Analysis of financial investments in the sphere of energy security of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, (16), 164–169. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.16.164> (in Ukrainian)
6. Javed, A., Yong, L., & Ashraf, J. (2025). Financial development and energy security risk: Do human capital and institutional quality make a difference? *Borsa Istanbul Review*, (25), 100607. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2025.03.007>
7. Kartal, M. T., Pata, U. K., & Alola, A. A. (2024). Energy security risk and financial development nexus: Disaggregated level evidence from South Korea by cross-quantile approach. *Applied Energy*, (363), 123135. <https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2024.123135>
8. Mazur, I. M. (2014). Kontseptualni zasady orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu zabezpechennia enerhetychnoi bezpeky ekonomiky Ukrainy [Conceptual principles of the organizational and economic mechanism for ensuring the energy security of the economy of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, (4), 67–73. <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=3421&i=12> (in Ukrainian)
9. Melnikov, I. K. (2024). Suchasni mekhanizmy finansuvannia vidnovliuvanoi enerhetyky Ukrainy ta perspektyvy postvoiennoho vidnovlennia [Modern mechanisms for financing renewable energy in Ukraine and prospects for post-war recovery]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: Ekonomika ta upravlinnia – Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*, (13). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-13-03-04> (in Ukrainian)

10. Mykhailova, L. M., Semenyshyna, I. V., Polukhin, A. V., & Lukashevych, Ya. P. (2023). Analiz dzherel finansuvannia proektu rozvytku enerhetyky v Ukraini (vid teorii do praktyky) [Analysis of sources of financing for the energy development project in Ukraine (from theory to practice)]. *Akademichni vizii – Academic Visions*, (16). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/147/135> (in Ukrainian)
11. Nguyen, H. H., Nguyen, P. V., & Ngo, V. M. (2024). Energy security and the shift to renewable resources: The case of Russia-Ukraine war. *The Extractive Industries and Society*, 17, 101442. <https://doi.org/10.1016/j.exis.2024.101442>
12. Opoku, E. E. O., Acheampong, A. O., & Frempong, J. (2025). Geopolitical risks, financial system and the energy trilemma. *Energy Economics*, 149, 108724. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2025.108724>
13. Palasevych, M., & Luchakivskyi, A. (2024). Finansovi mekhanizmy stymuliuvannia enerhoefektyvnosti ekonomiky: mizhnarodnyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy [Financial mechanisms for stimulating energy efficiency in the economy: International experience and prospects for Ukraine]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable Economic Development*, 3(50), 136–140. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-21> (in Ukrainian)
14. Parashar, M., & Jaiswal, R. (2025). Financial access, depth, and efficiency: The key pillars for enhancing energy equity, security, and sustainability. *Environmental Challenges*, (19), 101117. <https://doi.org/10.1016/j.envc.2025.101117>
15. Pecheniuk, A. (2025). Problemy finansovoho zabezpechennia modernizatsii enerhetychnoi infrastruktury Ukrainy v suchasnykh umovakh [Problems of financial support for the modernization of the energy infrastructure of Ukraine in modern conditions]. In *Proceedings of the III All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference Development of Financial and Economic Relations in Society in the Context of Financial Risks* (pp. 199–202). Kamianets-Podilskyi: Podilskyi State University. <https://lnk.ua/be8Ar8kV5> (in Ukrainian)
16. Tichý, L., & Dubský, Z. (2024). The EU energy security relations with Russia until the Ukraine war. *Energy Strategy Reviews*, (52), 101313. <https://doi.org/10.1016/j.esr.2024.101313>
17. Zhou, X.-Y., Lu, G., Xu, Z., Yan, X., Khu, S.-T., Yang, J., & Zhao, J. (2023). Influence of Russia-Ukraine war on the global energy and food security. *Resources, Conservation and Recycling*, (188), 106657. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2022.106657>
18. Žuk, P., & Žuk, P. (2022). National energy security or acceleration of transition? Energy policy after the war in Ukraine. *Joule*, (6), 1190–1202. <https://doi.org/10.1016/j.joule.2022.03.009>